

(1927-2012)

FODOR SÁNDOR „BÚCSÚI”...

Életének 85. évében meghalt, elbúcsúzott az író, gyerekek nemzedékeinek Csipike bácsija, Fodor úr, vagy Sándor bácsi. A Magyar Nemzetben megjelent nekrológban Rostás Szabolcs idézi Fodor Sándor alkotói credóját: „Nincsen alapvető különbség a felnőttekhez szóló és a gyermekeknek szánt irodalom között, hacsak az nem, hogy a gyermekekhez szólva vissza kell vedlenünk magunknak is gyermekké. Akiben nincs meg ez a készség, az nem is tud nekik jót írni... Az írónak nincs nagyobb öröme, mint amikor templomi csendben hallgatják szavait, versét, meséjét, történeteit. Ez felnőltre, gyermekre egyaránt vonatkozik.” Hazai szokás szerint jól el szoktuk felejtetni, elhallgatni a határainkon kívül élő és alkotó nagyjainkat. Amikor elköltöznek, akkor eszmélünk fel, hogy ismét valakit, egy nagyon értékes nemzettársunkat veszítettük el, aki halhatatlan kincsekkel ajándékozta meg önzetlenül nemzetét. Remény van arra, hogy halála után jobban megismeri a hazai közönség, jobban odafigyel alkotói nagyságára, megismeri életművét. „A feltámadás elmaradt” címen összegyűjtött novelláskötete bemutatóján mondta: Végtelenül boldog vagyok, hogy itt, Kolozsváron köszönhetek el az olvasóktól...ha elköszönök, ezt még nem tudhatom.” És elköszönt... Úgy fogalmazott egyszer, hogy „Teljes bizonyosság csak kettő van: az élet és a halál.” E kettő között sokszor búcsúzott, sokszor elköszönt ő is. 1972-ben, kolozsvári teológusként olvastuk döbbenettel és fájdalommal, hogy tragikus hirtelenséggel elveszítette karácsonykor Évike nevű lányát. Azután írta valahol, hogy egy székelyföldi mondás szerint, ahol a ház udvarán fenyőfát ültetnek, onnan a gyermek elköltözik. Neki is el kellett búcsúznia szülőföldjétől, a csíksomlyói háztól iskolába, iskolákba menni, katonának berukkolni, fogságba kerülésekor úgy búcsúzni, hogy elköszönni nem lehetett természetesen. A szülőháza udvarán fenyőfák álltak... Kolozsvári háza udvarára is, a Hargita utáni honvágy szintén fenyőfát ültettetett. És elköltözött az érettségi előtt álló lánya. Írásaiban sokszor előjön a sírig tartó fájdalma. Arról is álmodott, hogy majd idős korukra hazaköltöznek a fenyők övezte szülőföldre. A nagy veszteség után írja le, hogy most már vége ennek az álomnak, mert egy sír elszakíthatatlanul Kolozsvárhoz köti. Oda is temették, a kolozsvári Bölcsészkar épülete mögötti sírkertben nyugvó Évike mellé. A gyermekeket imádó mesélő is elköltözött... Olvasmányélményeimért érzett hálám kifejezése mellett azért emlékezem a nagy mesélőre, mert pünkösd közeledtével újra előjönnek a csíksomlyói búcsú eredetével kapcsolatos legendák, mesék, megkeserítve magyar unitáriusok tízezreinek (és mások) ünnepét. A magyar nemzetet megosztó, egyházpolitikai rangra emelt hamisítás ellen évek óta nem elég semmilyen történelmi (egyházi és világi történészek, köztük katolikusok is), tudományosan megalapozott kutatás eredménye, tényközlése a történelemhamisítás ellen. Úgy gondoltam, hogy a szelíd hangú író szavai megfontolásra készíthetnek néhány nagyhangú szónokot. Erős hitű vallásos emberként a katolikus székely Mekkában, Csíksomlyón született, nőtt fel, és a búcsúval kapcsolatos felfogása, „nyomozása” teljesen ellenkezik egyháza hivatalosnak kikiáltott álláspontjával. A „Tíz üveg borvíz” című kisregényéből idézzük fel, hogyan látja a meg nem történt „eseményeket”.

„A Hargita Csíkot Udvarhelyszékkal összekötő hágóján, a Tolvajostetőn 1559-ben (Losteiner krónikája szerint 1556-ban) (Volt ez 1557, 1579, 1567 is egyik-másik „hiteles” katolikus tudósításban, leírásban!-B.L./ pünkösd táján megütközött volna István gyergyóalfalvi pap vezetése alatt Gyergyó, Csík, Kászon és Kézdi székek férfinépe János Zsigmond fejedelem protestáns hittérítőket magával hozó hadával. Miközben az asszonyok, gyermekek és öregek a ferences barátokkal együtt Somlyóra gyülekezve könyörögtek győzelemért Máriához-valóban győzött is az István pap serege. A közhit szerint tehát a győzelem emlékére gyűlnek össze azóta is Székelyföld katolikus tájairól a hívek, papjaik vezetésével. Ugyanakkor jöttek, jönnek a moldvai csángók is, holott nekik nem volt, nem is lehetett közük a tolvajostetői csatához, őket nem fenyegette János Zsigmond serege. A tolvajostetői ütközetre utalnak ugyan történelmi források, de annak jellegéről, méreteiről semmit sem tudunk. A magam részéről abban sem vagyok egészen biztos, hogy ott valójában egymásnak is roppant volna a két sereg. Már egyetemista koromban félttem attól, hogy előkerül egy okirat, melyből kiderül majd, hogy tényleg csata volt a Tolvajoson: ennyien meg ennyien haltak meg

ezen, annyian a másik oldalon, foglyokat is ejtettek, akiket lehetőleg egytől-egyig karóba is húztak a szeretet Istenének nevében. Örülök, hogy mindmostanáig nem sikerült ilyen forrásmunkára bukkannom, és kitarthatok-talán gyermeteg-feltételezésem mellett, miszerint nem volt csata, szabályos ütközet a Tolvajoson, nem vívott élet-halálküzdelmet egymás ellen János Zsigmond és István pap serege. Az én elképzelésem szerint János Zsigmond-aki nem volt rossz politikus-, látva a nagy nekibuzdulást, az ellenfél elszántságát, esetleg némi tapogatózó csatározások után visszatérítette a seregét: belátta, kár lenne vallási okokból vért ontania, okosabb lesz, ha takarékosan bánik azzal a vérrel, amelyre bármikor szüksége lehet az ország védelmében. Így, ha a győzelem tényleg vértelen harcban született, méltóbbnak találnám kegyeletes megünneplését, mintha testvéröklés emlékezetére gyűlnének össze hálaadó szívvel. Mert annál szebb győzelem, emberhez méltóbb győzelem nincsen, mint amikor vérontás nélkül sikerül elérni a célunkat. Kár, hogy a tolvajostetői ütközet nem teremtett hagyományt ilyen értelemben-akár a vértelen vereségét is-Erdély történetének következő évtizedeire. Rendben van: a székelyek István pap győzelmének az emlékét ünneplik pünkösdkor. A moldvaiak? Ők állítólag a Bákóból származó szoborért, a Mária-szoborért jönnek a búcsúra. A tolvajostetői ütközet idején a szobor már minden bizonnyal ott állt az akkor már több mint százéves gótikus templomban. Hogy mióta, pontosan nem tudjuk, de a tiorával együtt 252 cm magas, igen szép kegyszobor keletkezési idejét a műtörténészek egyértelműen az 1480-1520-as évek közé helyezik. Nem valószínű azonban, hogy a szobor ottléte vonzotta volna-még az ütközet előtt-Somlyóra a zarándokokat, hiszen IV. Jenő pápa 1444. január 27-i keltezésű levelében azt mondja Somlyóról (tudomása volt tehát róla), hogy oda „a híveknek nagy tömege szokott összegyűlni ájtatosságnak okából, és gyakorta nem szűnik meg odaözönlenni”-pedig akkor még nemhogy tolvajosi győzelem, de kegyszobor sem volt. (A hagyomány szerint, az ütközetet megelőző korbán Sarlós Boldogasszony napján gyűltek össze Somlyón a hívek.) Tehát már az ütközet előtt és a kegyszobor Csíksomlyón való megjelenése előtt is búcsújáráshely volt a szülőfalum; de hogy mikortól számítva? pontosan miért?- erről nem maradt adatunk.”

Összeállította: Balácsi László